

REDACTIA

Arad, strada Aulich Nr. 1

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor. pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 luna 2 cor.
N-rii de Duminică pe an
— 4 coroane. —
Pentru România și
străinătate pe an:
40 franci.

Manuscripte nu se napoiază

ADMINISTRAȚIA:

Arad, strada Aulich Nr. 1

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
și timbru de 60 bani de
fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Serisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Curentul anti-transilvănean.

IV.

Curentul a luat proporții mari, după ce s'a înființat ziarul „România Jună” la Buc. rești. Programul acestui ziar pe de-o parte, și faptul că la conducerea lui sunt angajați și câțiva Transilvăneni, au ridicat împotriva noastră un număr considerabil dintre cei ce călăuzesc opinia publică în România.

Programul „României June” e dat în mare parte în însăși numirea sa; e de caracter reformatoric. Principiile esențiale luate de basă, după cum am putut distinge, sunt: naționalismul, dinasticismul, susținerea și apărarea credinței și a armatei naționale; ear drept linie de conduită: cinstea, adevărul și intransigența. Nouă, Românilor de aici, ne par foarte firești aceste principii și chiar elemente pentru întemeierea și existența unui ziar românesc. Se pare însă că nu tot astfel și la București, — căci abia a intrat în brazdă noul ziar cu programul său și s'au ridicat o mulțime de elemente împotriva lui.

Ziarul „Adevărul”, răspânditul ziar cosmopolit, a atacat „România Jună” pentru întreg programul ei. Ziarul „Dreptatea”, organul personal al dlui ministru Fleva, asemenea. Ziarele conservatoare „Epoca”, „La Roumanie” și „Evenimentul” din Iași au secundat...

Firește, dacă ar fi fost o simplă încăierare de gazete, n'am lua notiță, chiar socotind, că la spatele fie-cărui ziar e anume parte de politicieni sau o fracțiune a opiniei publice. Ne privește însă platforma pe care s'a făcut încăierarea. Numitele ziare au atacat „România Jună” pe motiv că ar fi organul „Străinilor Ardeleni”, care n'ar avea nici un drept să propovăduiască în țeara românească principii ca cele ce sunt înscrise în programul său... Lupta dată împotriva „României June” nu era numai împotriva câtorva persoane — lucru ce n'ar avea atâta importanță — ci împotriva ideilor ce a desfășurat; și dat fiind, că aceste idei sunt sinteza principilor fundamentale, pe cari trebuie să se bazeze ideea unității noastre, e prea evident, că lupta s'a declarat chiar acestei idei, chiar idealului nostru comun. Avem dreptul de-a crede, că cei ce au dus campania în contra „României June” pe tema „ardelenismului” sunt adversarii declarați ai idealului nostru național.

Acușiunile și epitetele la adresa Transilvănenilor au curs ploaie în numitele ziare. „Brașovenii”, „brânzarii”, „trocarii”, „martirii de carnaval”, „martirii de cascade”, erau drăgălașele și zilnicele epitete dedicate fraților noștri stabiliți în România. „Duceți-vă în Ardeal și propovăduiți acolo religia și naționalismul...” „Plecați peste graniță, aici n'aveți drepturi...” și câte alte apostrofări frățești.

„și câte alte apostrofări frățești.

Nu voiu cita toate necuviințele debitate de către „blăstămătorii neamului” (cum le a zis „România Jună” în mod atât de potrivit), — fie la adresa noastră, a celor de aici, ori a Transilvănenilor emigrați, — ci vom reproduce numai câteva pasaje dintr'un articol, de cari mai multe s'au scris. Acel articol a fost publicat de un anonim în ziarul „Antisemitul”, este intitulat „Robia Transilvănenilor” și pare a interpreta opinia întregului consorțiu antitransilvănean.

„E vorba de Românii transilvăneni, de martirii mai mult sau puțin martiri...” începe numitul articol.

„Aici (adecă în România) au găsit niște frați buni, cari nu li-au întrebât nici ce au făcut, nici de ce au venit; le au dat ca să și masă, subvenții și slujbe grase. Luați corpul didactic, Academia, bibliotecile, ministerele și veți vedea că sunt literalmente împănate cu transilvăneni.

„Să le dăm, ziceau mai marii noștri, căci ei n'au libertate...” Și neavând libertate dincolo, au venit să o găsească la noi, și la noi, trebuie să o mărțurisim, prea multă libertate ș'au luat!... Când s'au văzut atât de bine primiți, când și-au văzut traiul asigurată, cu crezut că aveau un drept necontestat la aceasta (!!) și în loc să ne arate recunoștință pentru frățesțile noastre binefaceri, s'au scotit dator să ne considere ca pe niște vaci de muls. . . .

„Cinismul acesta nu-și poate găsi tălmăcire de cât în psihologia indi idului care-l poate debita și așa sufletul fratelui din Transilvania. Deși de același sânge, de același neam cu noi, românul din Ardeal are altă structură sufletească de cât a celui de aici. Pe când Românul de aici e bun, milos, iertător și primitiv. — Românul din Transilvania, „mocanul” cum îi zice săteanul, e reu, plin de fiere, egoist, vindecativ, rău și trufaș. . . .

„În toate părțile unde locuiesc ei prin România și unde trăiesc într'un fel de castă separată, Românul nostru îi detestază, pentru sufletul cănesc. . . O spunem cu durere aceasta, — dar' vine vremea când chiar un adevăr atât de dureros trebuie dat lumină. . . .

Și în felul acesta încă alte multe. Chiar pe noi, cei cari am convocat la 1897 marele meeting din Arad, ne-a ocărit pentru că în loc de a face atunei vre-o ispravă mare — bunăoară să ne încăierăm cu poliția și miliția ce străjuia și urmăria fiecare pas al nostru — ne-am dus la biserică! Celor de la „Antisemitul” li se pare rușinoasă asemenea manifestațiune.

Acum, prea adevărat este ce scrie „România Jună”, că „blăstămătorii neamului”, cari în mod atât de revoltător ne îngrămădesc cu injuriile, nu sunt Români, ci venetici pripașiți pe la diferite ziare din București. Adevărat este și că directorul „Adevărului” se numește: Rubinstein, al „Epocii”: Pisanis, al „Dreptății”: Ranetti, al ziarului francez „La Roumanie”: Papavhalopoulos, ear' al „Antisemitului”: Gongopulos, cari împreună au încins marele dans anti-

transilvănean. Da, desigur nu pot fi Români aceia, cari îndrănesc a scrie în mod mai sêlbatic de cât cei mai asiatici Maghiari la adresa unei părți a neamului român. Și numele acestea de Ovrei și Levantini desigur micșorează foarte mult importanța pornirei.

Însă... vorba lui Lăpușeanu: „Proști — dar' mulți!”... Străini vor fi ei, falși morală încă pot fi, rei și fără nici un respect pentru neamul românesc sunt fără îndoială. Dar' cum se face de sunt un cor întreg? Cum de nu sare nici unul din celelalte ziare — căci slavă Domnului, mai sunt și ziare serioase în București, — pentru a combate acest strident cor de brotați veninoși? Cum de nu s'a mișcat până acum nimeni în stul Ligii de pildă? Și cum se explică faptul, că frumoasele tendențe ale „României-June”, au ajuns să fie desavuate și de guvernul român prin „Tribuna” noastră din Sibiu?

Fără a afirma că există o solidaritate între toate elementele arătate, constat numai faptul în sine, care vorbește destul de concludent. E clar, că curentul vrăjmaș ideii de unitate este în plină dezvoltare, că în fruntea lui merg străinii și că nu întimpină rezistența necesară.

Efectul incuscirii Ungurilor cu Ovreii se poate vedea mai ales în multele falimente franduloase și hoții comise la atâtea bănci. La Kis Czel doar' Ovreii au mâncat milionul și acum, de curând, la Eger, tot Ovreii au manipulat. Atât de mult au zdruncinat Ovreii încrederea în băncile maghiare, că într'o scrisoare recentă adresată primăriei Aradului în afacerea ridicării unei biserici, episcopul Desewfy din Timișoara scrie că „la bănci banii destinați pentru biserică, nu sunt în siguranță!”

Școala tribunistă și școala daianistă.

Dela un distins membru din Cluj al partidului național primim următorul articol, cărui îi dăm loc cu plăcere și cu a cărui cuprins ne și indentificăm:

Se desprimăvărează. După o iarnă lungă și urticioasă, ce amenința să prăpădească din rădăcină sămănăturile nobile și frumos încolțite, pe cari le aruncaseră în holda cea întinșă a acestui popor românesc și la sădiseră iscusiții noștri sămănători în cursul unei vremi de doi-spre-zece ani, — blândețe raze ale unui soare mai dulce de primăvară trezește în noi speranțe nouă, că bunul Dumnezeu își va îndrepta earășii față către poporul său cel vrednic de viață, care însă pentru o clipă își uitase să păzească poruncile lui și căile prevedinței.

Aceia dintre noi, cari știu să prețuiască pe cei ce se nisuiesc, ca prin sfaturile și faptele lor înțelepte să facă neamului românesc viața mai bună și mai sigură, vor avea un moment de sinceră bucurie sufletească acum, când după o lungă despărțire putem saluta earășii în mijlocul nostru pe acei vechi prietini și tovarăși de luptă cari

cu mână bogată au sămănat în inima și sufletul nostru sfaturi înțelepte și simțământul iubirei de neam.

Este momentul reintrării în luptă a domnilor Eugen Brote și Ioan Slavici, de ale căror nume este strâns legată epoca înscrisă în istoria noastră contemporană prin întemeierea și activitatea ziarului „Tribuna”.

Ne bucurăm, căci am cunoscut și au recunoscut și cei mai mari inimiți personali și lor valoarea serviciilor aduse de acești doi bărbați în lupta noastră politică și culturală. Ne bucurăm, căci prea am simțit amar lipsa lor din mijlocul nostru și sperăm, că earășii împreună lucrând vom scăpa din încurcătura și besnă, în care ne-am înglodat, de când falnica „Tribună” de dinu-oară a fost smulșă din mâinile adevăraților întemeietori și a ajuns a fi condusă de chiar dușmanii de moarte ai ideilor și ai curentului tribunist.

Resultatele obținute de școala tribunistă după o muncă grea și încordată astăzi ni-se arată clar la lumina adevărului istoric.

Atmosfera politică a partidului național se curățise, pentru-ca cu atât mai mândru să se desvoalte însuflețirea națională și interesul Românilor pentru soartea lor. În urma unei conduceri înțelepte se instituise disciplină în sinul partidului, tot Românul se simțea dator să cugete, își ține de fală chiar să intre în serviciul cauzelor obștești, și de frica controlului strict și a disprețului, de frica atimiei ce-î putea ajunge, scăzuse în mod îmbucurător numărul celor fricoși, nepăsători, trădători și lași.

În fața acestui puternic curent de acțiune se înțelege, că a trebuit să se micșoreze foarte mult autoritatea pe terenul politic a acelora, cari au convingerea, că poporul român se poate feri mai bine, dacă se va feri cât mai mult de acțiuni supărăcioase pentru guvernul maghiar. Durerea pierderilor suferite și dorul de răzbunare al conducătorilor politicei noastre moderate creștea în măsură, în care se lăția și alipirea și încrederea poporului în susținătorii „Tribunei”.

Când decii d-nii Slavici, Brote, Albini, A. C. Popovici au fost forțați de împregiurări ca să treacă în România, moderații au început să iubească: momentul de mult așteptat al răzbunării se apropia. Când președintele comitetului național numi de director al „Tribunei” pe Dr. Dăianu, discipulul școlii Mocsonnyi, tot omul putea să priceapă, fără de a mai cunoaște cele petrecute după culise, operațiunea făcută în creerii politice al dlui Rațiu și Coroianu. „Tribuna” nu mai era acum a tribunistilor și di Dăianu era persoana cea mai calificată, ca să renege și să compromită tot trecutul politic al acestui organ național și să conducă pas de pas opera de distrugere a tuturor rezultatelor dobândite într'o luptă serioasă de doi-sprezece ani.

Și s'a început goana teribilă în contra celor mai probați luptători ai națiunii. Martirii iubiți și preamăriți, ce-și jertfiseră averea și libertatea personală în temnițele ungurești, au fost pași pe lista „infamilor trădători”. Își poate inchipui ori și cine, cu câtă competență pedagogică și a îndeplinit un teolog absolut și doctor în filosofie, profesor censurat, misiunea sa de educator al națiunii române în direcția apucată. Poporul cel ales, descendent al Romei și al divului Traian a trebuit să fie adus la cre-

dința, că cei mai distinși fi ai sei sunt oamenii cei mai miserabili, vrednici de batjocura lumii întregi, sunt înșiși vânzătorii bravului popor. A trebuit săpată groapa conducătorilor mișcării memorandiste, aclamați pe piața Clujului de mulțimea celor 20.000 de țărani români, pentru-ca întreaga mișcare să fie îngropată și discreditată. A trebuit să fie calomniat Dr. Vasile Lucaciu, cea mai înaltă expresiune a entuziasmului național, pentru ca să sece însuși însuflețirea din inima poporului român.

Astăzi simțim și vedem limpede efectele demoralizatoare și urgia școlii dăinate, care, mai ales în mintea necoaptă a unor tineri naivi și în sufletul celor ce cred că *honores mutant mores*, a aflat, durere, destulă aderență. Cuprinși de indignare și dispreț de stricăciuna morală, ce se răvârsa din ziaristică asupra societății românești, o mulțime de luptători harnici de mai înainte se retraseră din mijlocul luptei. Ajunserăm într-o stare anarhică, ca nimenea să nu mai fie respectat și în nimenea să nu mai avem încredere. Suntem cuprinși și astăzi de cel mai primejdios pesimism, că nu mai credem în nimeni și în nimic.

Și nu trebuie să ne prindă mirarea Când anul de-arândul predică poporului, că cel mai iubiți fruntași de odinioară ai lui vreau să-l înșele, că un sinod eparchial a comis un act antinațional și mișeleșc, că nu numai aici la noi, dar și în libera Românie se află miniștri, oameni mari, învățați și bogăți, care ne voesc nouă răul și vreau să ne dea pe mâna Maghiarilor, — și când pretinză de sigur, ca poporul să-și creadă, că spuni adevărul și nu mințesci, și-va oare de mirat, dacă acest popor va fi cuprins de scârbă și de greață, și dacă va veni la convingerea, că, după cele scrise prin gazete, trebuie că neamul românesc este un neam de oameni mișei, trădători, lași, prin urmare nevrednic de a mai trăi, ori de a te mai interesa, de a te lupta pentru el?!

Intr'adevăr mulți dintre noi rezonază în chipul acesta, mulți sunt pe cale a dispărea de viitorul națiunii noastre. Căci să avem în vedere, că în vreme ce confrății dela Sibiu prin școala lor educativă au sguduit întregul prestigiu moral al prezentului nostru politic, de care este necesar să se inspire generațiunile viitoare, în același timp nici trecutul nostru nu ne servește ca izvor suficient de însuflețire națională, pentru-că pe deoparte noi înșine nu ne dăm silința de a-l lumina și a-l cunoaște, de altă parte în școlile maghiare, unde se crește partea cea mai însemnată a

tinerilor români, acest trecut este sau cu totul ignorat sau înfățișat în colorile cele mai negre și mai rușinoase.

Lipsa de încredere și de însuflețire, pesimismul masselor poporului l'au putut remarca până acum și în campania lancu, pe care presa noastră a purtat-o de altfel cu destulă bărbăție. Trebuie să mărturisim, că între impregiurări normale și în urma atâtor agitațiuni poporul nostru s'ar manifestat cu mult mai impunător într-o chestiune atât de însemnată, dacă nu s'ar afla și acum sub influința deprimătoare a ciurmei, ce au adus-o pe capul lui tainicilor directori politici ai „Tribunei“ falsificate.

Ne ar luca prea departe, ca să arătăm toate calamitățile, ce ne-au ajuns, de când d-nii Coroianu și Rațiu au dat mâna cu adversarii curentului tribunist, ca împreună să ne facă școală și educațiune politică. Cei ce cunosc firea poporului românesc și se interesează de viitorul lui, se vor fi convins în cei din urmă patru ani de zile, că o astfel de școală este greșită și că trebuie sau îndreptată sau desființată.

Românii se vor întoarce earăși la școala care le-a dat lor bărbați luminați și energici, unde au câștigat însuflețire și încredere în viitorul neamului românesc. Această școală va vesti și mai departe duhul dragostei și al înțelegerii între frați, va restabili adevărul, că precum nici odată în trecut, astfel nici acum nu pot să existe „trădători de neam“ ori de „patrie“ în sinul națiunii române. Și earăși vom face acțiuni naționale în butul tuturor moderaților nostri, în ciuda tuturor guvernelor maghiare.

Aceste speranțe încolțesc în inima noastră, când vedem iarăși între noi făcând lumină pe cei ce atâtea probe ne-au dat de înțelepciunea și hărnicia lor. Nu se poate, ca hula și clevețele unor oameni înconștienți să triumfeze asupra celor ce știu că este natural a îndura osteneți și suferinți pentru conservarea și ajutorarea oamenilor.

Intemeitorii școlii tribuniste, toți acei cari au muncit și au pățimit pentru cauzele poporului nostru, să fie asigurați, că acest popor totdeauna le va fi cu recunoștință pentru jertfele aduse de ei și li va urma totdeauna pe calea de ei arătată. Fiți deci resalutați în fruntea noastră iscusitorilor sâmbători! Lupta începută de voi trebuie dusă la bun sfârșit! Soarele dulce de primăvară începe iarăși să ne suridă.

a.

Colonisările în Bănat.

Daranyi, ministrul agriculturii, ține să-și execute cu încetul planurile promise în ce privește colonisările.

Cea mai nouă dovadă despre aceasta o găsim într'un comunicat al lui „Pesti Napló“ de Duminecă, unde se spun următoarele:

„Ministrul de agricultură Daranyi a cumpărat dela capitulul Cenadului 4707 jugere pământ în Stăncosfalva, unde vor fi colonisate 160—170 familii (ungurești). Tot pentru scopuri de colonizare au fost stîrpite în comitatele Timiș și Caraș-Severin 3700 jugere de pădure. În Apatin, cea mai nouă colonie, s'au clădit deja până acum 80 de case. Prețul unui loc de câte 20 jugere este 4000 coroane, care sumă în timp de 50 ani colonistul are s'o plătească pe lângă percente de 4 la sută.

„La T-Recaș s'au colonizat deja 234 familii, cari în preț de cumpărare au plătit 185.600 coroane. Tot acolo pot să se așeze încă vr'o 230 familii.

„Ministrul de agricultură a înființat în toate coloniile: gospodării de model, școli de repetiție și însoțiri de credit. Unele din aceste colonii tinere sunt atât de dezvoltate, ca, de pildă, în Vadászerdő, încât coloniștii pe cale socială și-au înființat acolo un internat, care este subvenționat acum și din partea ministrului de agricultură.

„In acest internat sătesc Românii și Germanii din impregiurime își trimit copiii la școala de stat, ca să învețe limba ungurească“.

Românii de prin acele părți să fie însă cu ochii în patru și să se păzească de mreaja ce li-se întinde.

DIN ROMANIA

De la Ateneu.

Secțiunea științifică a Ateneului Român a ținut o adunare în care dl V. A. Urechii a făcut importante comunicări asupra primului azil întocmit în țeară

pentru leproși. Acest azil a fost întemeiat în țeară la anul 1810 la bis. Elefterile sub Cotroceni.

Drul Constantin Caracaș a fost însărcinat cu îngrijirea și izolarea celor doi dintăi leproși aduși în acest azil.

Dr V. A. Urechii a mai comunat câteva documente din 1808, relative la inspectarea farmaciilor și oprirea babilor și a acelora cari fără titluri academice practica o medicină. Intre acestia erau doi ovrei și un turc.

După dl V. A. Urechii a vorbit dl G. Diamandy, făcând o dare de seamă interesantă după săpăturile ce a făcut în toamna anului trecut la stațiunea preistorică din Cucuteni.

Afacerea Hallier.

La Senat dl Boldur-Epurănu a interpalat Vineri și el guvernul (în numele junimiștilor) asupra atitudinii poliției care cu privilegiul demonstrațiilor unilor contra afacerii Hallier a maltratată pe cetățeni.

Cât de înăsprite sunt relațiile dintre junimiști și conservatori, se poate vedea și din limbajul cu care reprezentantul junimiștilor a vorbit contra conservatorilor.

Eată ce a zis, între altele:

„D-voastră ați spus că veți guvernă blândetă.

„Această blândetă am văzut-o în Slatina când ați împușcat oameni, și în strada Griviței zilele acestea și lucrul e mai grav cu cât D-v. ați făcut manifestații din strada Enei.

„Dacă afacerea Hallier s'ar judeca guvernul dlui Sturza, oare dl Fleva n'ar fi în fruntea manifestațiilor?“

A intrat în luptă chiar dl Mărescu. Sâmbătă d-sa a făcut în Senat următoarea cerere:

„In urma declarării dlui Ministru de finance că în afacerea Hallier n'a existat o intervenție a vre-unui stat străin, că a existat o „necesitate inexorabilă“ s'ar dovedi „prin acte“, am onoarea a ruga pe dl președinte al senatului să bine-volească să intervină pe lângă Onor. guvern, ca să mi-se pună la dispoziție pe biroul senatului actele de care a vorbit dl ministru de finance și de a căror cunoaștere am trebuintă pentru a anunța o interpelare în această chestiune“.

După-cum se vede, afacerea Hallier va preocupa încă mult cercul politic din țeară.

FOITA „TRIBUNEI POPORULUI“

Comorile Africii-sudice.

De mult deja, zi de zi, sosesc știri din câmpul războiului sud-african, pe cât de interesante, pe atât de triste, căci mult sânge nevinovat s'a vărsat și vărsa-se-va încă în acea parte a Africii. Acolo, unde Buri, disprețuind moartea și cu o vitejie aproape fără părechie, își apără libertatea față cu un dușman nesățios în bogății și neasămănat mai puternic.

Pentru-ce au pornit Englezii acest războiu neuman de exterminare împotriva micii populațiuni bure? Doar pentru-că civilizația engleză vor s'o răspândească în această parte aproape necunoscută a Africii? Doar pentru-că Buri, acest popor iubitor de libertate, nu vor să-și dea jertfă dreptul lor cetățenesc așa fel, cum Englezii vor?

Nu! Nu hegemonia asupra Burilor, cari abia numără 500.000, o doresc Englezii, căci nici Buri, nici patria acestora nu pot să sporească puterea universală a Angliei. — Câmpiile de aur ale Burilor deacolo o doresc Englezii, unde, poate mai mult aur se produce decât în toată lumea.

Să ne oprim la Johannesburg, residența câmpurilor de aur ale Africii-de-sud. Aici se adună toți aventurierii și cetele de existenți dubii din toate părțile lumii, cu nădejdea de-a se îmbogăți repede. Aici s'au țesut fi-

rele conspirații împotriva Transvaalului, a cărei urmare este nenorocitul războiu de azi. Abia de 30 de ani sunt cunoscute minele de aur ale acestor ținuturi, și azi deja produsul lor este atât de intens, că în această privință numai cu ceea-ce se produce la Clondic, în depărtatul Nord, s'ar pute compara.

Despre bogăția imensă a acestor mine o idee ne putem face, numai dacă ținem în vedere, că Johannesburgul s'a fundat la 1887, și azi, după 13 ani de la fundare, acest oraș numără deja 135.000 de locuitori; ear stratele lui largi, pietele mari, trenurile electrice și luminația lui minunată — îl prezintă străinului ca pe-o modernă metropolă europeană. În anul 1887 s'a scos din minele lui aur în volorare numai de 3 milioane franci; ear produsul de azi al aurului dintr'insele se urcă la valoarea de peste 200 milioane de franci.

Astfel de oraș este Johannesburgul; cu toate astea însă ceva deosebită impresie nu face asupra unui European; viața lui internă este asemenea aceleia dintr'un oraș mai mare european, cu deosebirea numai, că acolo oamenii aleargă agitați și ca mânăți de-un fel de boală, — de boala nesățitului după aur.

Să ne depărtăm acum de acest mare oraș al aurului și să vedem Kimberley-ul, patria vânătorilor de diamante. Aci se manifestează adevărata viață africană. Aci se scoate diamantul, peatra strălucitoare în colorile curcubeului, atât de dorită și căutată din partea femeilor noastre!

Ca ori-și-care oraș montan, unde comorile naturii se pot găsi în abundență, așa și Kimberley își are trecutul său variat. Băile de diamant ale Africii-de-sud au fost descoperite, din întâmplare, de un vânător de struți la anul 1867, care a văzut odată niște băieți jucându-se cu acest metal strălucitor. El a cumpărat pietrele acestea, foarte ieftin, și dându-le spre examinare, s'a constatat, că pietrele erau — diamante. Această întâmplare a fost urmarea fundării orașului Kimberley.

Aici, în acest enorm de bogat loc au fundat întreprinzătorii îndrăzneți capitala vânătorilor de diamante, și unul din cele mai mari, mai impopulate și mai moderne orașe ale Africii-sudice. Aci și-a găsit viața Cecil Rhodes, fiul doritor de comori al unui preot sărac din Anglita, mamorul războiului de azi și aici și-a început el marile speculații, a căror rezultat este constituirea societății „De Beers Consolidated Mines, Limited“, „Societatea minelor din Africa-sudică“.

Și acest oraș își face impresia unui loc neplăcut, nesimpatic și respingător; cu toate astea și aici se observă o viață agitată, grăbită, și mânăta ca de abur, de dorul fără saț după diamante, după bogății.

Minele de diamant sunt dară monumentele de însemnatate ale Kimberleyului. Minele acestea sunt niște țevi sau tuburi neregulate, cari în direcție perpendiculară străbat în pământ până la adâncimi necunoscute și sunt umplute cu așa numitul „pământ albastru“. Viața numai plăcută nu este în aceste mine; totul e un noroiu. Ne-

grii puternici, jumătate desbrăcați, cu diligență sapă pământul din adâncime și ajutorul mașinilor îl scot la suprafață pământului. Cel adus la suprafață este un pământ virtuos, care mai întâiu se spală și se spală, apoi se începe scrutarea mantului dintr'insul. Spre acest scop se la dispoziție odăi cu despărțiminte de sare, în cari se aduce numai diamant curat, sau alte metale asemenea acestora.

În aceste odăi de clasare a metalelor oamenii sunt cuprinși de-o agitație deosebită. Cel-ce clasează, este totdeauna un de încredere; el clasează diamantele după mărime și după valoare. De aci se duce atelierul de diamante, unde se curăță săruri și apoi din nou se clasează strălucirea și valoarea lor. Aceste sunt de-o valoare imensă, și nu e nimic mirare, dacă și paza lor este mare, și zi de zi se aleg acolo câte 8000 carati diamant, care are o valoare de 10.000 sterlini.

Unde zi de zi se învârtesc atâtea mori uriașe, acolo și legile împotriva furtului sunt mai aspre. Dar și furtul este împiedicat cu foarte mari greutateți, și chiar dacă succede cul'va să fure vr'uu cristal de diamant, foarte cu greu îl poate vinde, căci cumpărătorul tainic mai bucură de nădejde pe hoț pentru o remunerație care, decât să se expună la o muncă nică pe ani de zile. Indigenii se găsesc locuieți baricadate; acolo mânăcă, acolo dorm; acolo și au localitățile pentru joc și dans, pentru concerte și alte petreceri, dar cu lumea din afară nu pot să stea

NOUȚĂȚI

Arad, 20 Martie 1900.

De la Curtea. Foile oficiale, atât cea din Viena, cât și din Budapesta, au publicat Dumineca trecută știrea, că în urma învoirii Majestații Sale Monarhului, veduva arhiducesă *Stefania* și-a ținut logodna cu contele *Lónyay Elemér*, membru perpetuu al casei magnaților. După o știre mai nouă din Viena, cununia încă se va săvârși Sâmbăta viitoare în castelul de la Miramare.

În același timp oficial, „Pol. Ert.“ din Budapesta vestește, că în cercurile aristocrației vieneze căsătoria morganatică a arhiducelui moștenitor de tron *Francisc Ferdinand* cu contesa *Sofia Chotek* se privește ca fapt împlinit. Cununia lor se va face cât mai curând și se spune, că contesa va primi apoi titlul: *principesa de Kono-pist*.

Blondein în pensie Foile maghiare publică știrea, că comandantul cetății Aradului, generalul *Gustav Blondein*, din cauze sanitare și-a cerut pensionarea. În urma acestei dăruiri se va stabili permanent în *Klosterneuburg*.

Aniversarea luptei dela Mortara și Novara. Vineria viitoare, împlinindu-se 51 ani dela lupta eroică de lângă Mortara și Novara, regimentul 33. de infanterie din Arad va serba în chip festiv amintirea zilei acestei lupte înainte de amezzi va fi misă festivă, urmată de un banchet în casina ofițerilor; ear după amezzi pentru feciorii din garnizoană se vor arangea felurite jocuri soldățești, sub conducerea colonelului *Wachenhausen*.

Peregrinul liturgiei maghiare. Sub acest titlu cetim următoarele în „Unirea“: „Au pățit o biețil de ei. Au rămas și de pagubă — și de ris. Nici Dumnezeu nu le-a ajutat, ci cu marea sa înfuriată le-a adas aminte, că în biserică sa nu este deosebire de neam și că tot neamul e de o potrivă plăcut înaintea feței Sale, și că nu inbește pe cei ce se lapă de poporul în care i-a aezat Dnsul cu mâna sa cea atotputernică.

„Ce era să facă Pontificele Roman? Nu putea să facă alt-fel, de cum îi dictau tradițiunile Scaunului Apostolic. El a răspins din capul locului întrevinerea peregrinilor „maghiari“ în favorul limbii liturgice maghiare și nici n'a admis, ca despre un asemenea lucru vorbă să se facă!

„Dar să vedem, ce s'a întâmplat? Kecsekői Ödön, unul dintre „peregrinii liturgiei maghiare“ în Nr. 71 din „Budapesti Hirlap“ între altele serie următoarele: „Sfinția Sa s'a aezat pe scaunul său de catifea și a îmbrăcat mantaua de ser-

viciu cei doi episcopi ai noștri s'au pus în genunchi înaintea Sfinției Sale urași de 12 membri ai presidiului, fiind că pe alții nu i-au admis în apropierea Sfinției Sale din considerare la vârsta Sa înaintată. Vălyi (episcopul rutean de la Eperjes. Red.) voi să dea cetire vorbirii sale mai înainte prezentate spre vedere, în care vorbire însă nu i-s'a dat permisiune să facă pomenire de liturgia maghiară; dar la un semn dat a fost silit a se restrînge numai la puține cuvinte. În cuvintele sale a talmăcit înainte de toate omagiul peregrinilor săi față de Sfantul Părinte din incidentul anului iubitor, apoi a prezentat memorandumul Magiilor greco-catolici, amintind, că în memorandumul acesta Maghiarii greco-catolici cer concesiunea de a pute folosi în liturgie limba lor maternă maghiară. Atunci s'a întâmplat, că unul dintre ceremonieri a făcut semn de adăncă măhnire.

Dueluri între Români. Nainte cu un an în Oradea a fost un șir întreg de provocări. Oraștia ține, se vede, să eclipseze celelalte centre românești. Ni-se scrie anume, că acolo în ultimel zile au fost trei dueli, dintre cari unul îndeosebi s'a terminat cu rănire destul de gravă.

Și ne mai plângem că stăpânirea ne amărăște vieța?

Ofițeri și detectivi. Sub acest titlu toate foile din Budapesta publică o interesantă istorioară petrecută Sâmbăta seara la cafeneaua „Központi“ în Pesta-nouă. O ceată întreagă de detectivi a năvălit în cafenea, pentru-ca să pună mâna pe doi coconășii exeroeci, îmbrăcați ca ofițeri de husari, cari își petreceau de minune în numitul local. Unul dintre ei înainte de aceasta cu vr'o trei săptămâni s'a oprit la numitul hotel, figurând ca sublocotenent la husari și și-a închiriat o odaie. Imediat după aceasta „ofițerul“ nostru a început acolo a-și petrece, aruncând banii ca pleava. Și a cumpărat trăsura cu cai și noșii întregi își petrecea la muzică și la șampanie; ear' în urmă a închiriat în-țregul hotel, fără a-l fi putut arvuna. Întrebat de procederea aceasta, el a spus că acolo vor să vie azi mâne toți ofițerii de la escadronul lui. Hotelierul i-a crezut și tinărul „ofițer“ încep acum a face daf torii și a cumpăra tot felul de lucruri scumpe pe cambii false. Oamenii în cel, din urmă au început să-l bănuiască, ceea-ca a observat și el. Eșind într'o zi în stradă, escrocul oficer a instruat pe une caporal de la husari, ca la oară anumită să-l cante în cafenea și să-i raporteza acolo ceea-ce îi spune el. Caporalul așa a făcut. S'a prezentat înaintea „sublocotenentului“ și i'a făcut raportul, că adevcă mâne o să i vină un camarad la hotel, ceea-ce s'a și întâmplat și bănușia earășii a dispărut. Cu atât mai mare a fost însă surprinderea Sâmbăta seara, când sala se umplu de detectivi. Unul din aceștia s'a apropiat de masa celor doi „sublocotenenti“ și pușind mâna pe umărul celui ce închiriasc hotelul, detectivul îi zise: „Tu ești Kovács? Ei, haud' acum cu mine!“ Tot asemenea s'a întâmplat și cu celalalt oficer, care fu dat pe mâna unor ofițeri de husari, invitați și sosiți anume din Pesta. Acest al doilea era adevcă sublocotenentul de la husari L., care fugise din escadronul seu. A fost pus de fieri în trăsura și dus în capitală.

Detectivii își aveau acum și ei prada lor bună: Era Kovács (Kohon), care de multă vreme e curentat ca escroc și falsificator de cambii și care pentru asemenea fapte de nouă ori a fost deja pedepsit.

Se întâlniseră bine de tot ducenul doi „ofițerii“.

Necrolog Ni-se trimite următorul anunț funebrel: Subscrișii cu inimă plină de durere aducem la cunoștință tuturor conșăngenilor și cunoșcătorilor, că prea-iubita și în veci neuitata noastră: soție, mamă, bu-nică și mătușă: *Maria Nădăban* în 24 F.e.b. v. a. c. la 10 ore din noapte, după un morb îndelungat, și-a dat nobilul suflet în mânil Creatorului în al 60-lea an al etății și în al 40-lea an al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pămentești ale defunctei s'au ar-trucac spre vecinicia odihni în cimiterul gr. or. rom din loc la 26 Februarie v. 1900. Fie-i terina ușoară și memoria binecuvântată! Soeodor, la 29 Februarie v. 1900 — *Demetriu Nădăban*, ca soț; *Sabina Opre*, ca fiică adoptată; *Ioan Opre* și *Stefan Opre*, ca fii; *Maria Opre* ca nepoată; *Gavriță Nădăban*, *Ioan Nădăban*, ca cumnași; *Ghiula*

Puică născută Nădăban, Floare Cosma născută Nădăban, ca cumnate.

Descoperiri romane foarte prețioase. Din Roma se vestește, că nu de mult în *Boscoreal* din Sicilia a fost descoperită o colecție de picturi de foarte mare valoare. Deputatul italian *De Frisco*, om bogat și foarte generos, a început de mult și con-tinuă mai multe săpături în acel ținut. Înainte de aceasta cu 2 ani dlasul a aflat o admirabilă comoară de aur, care împodobește acum Louvre din Paris, și o operă prețioasă de argint, care se găsește azi în muzeul național din Neapol.

Acum însă numitul deputat a dat sub pământ de urma unei vile antice admirabil conservată, în care asemenea s'a găsit o întreagă serie de obiecte de valoare. Cele găsite în giurul vilei nu sunt tocmai de mare preț, sunt adevcă: schelete, un mare număr de lampe de lut, obiecte de bronz (între cari și un scaun cu trei picioare, care se poate închide și deschide), mozaicuri etc. Însă cele găsite înăuntrul vilei — sunt surprinzătoare. Pe pământul a patru odăi, curățite deja, s'au găsit foarte bine conservate: frescuri și mai multe tablouri genre. În odăi sunt cel puțin 20 despărțiminte și în acestea următoarele tablouri: un epiceur răzimat de bătu; două figuri femeiești, șezend pe canapea și conversând; o damă tinără bogat îmbrăcată, care joacă la chitară, pe când sclava ei o ascultă; portretele admirabile ale unei părechi șezend pe tron; un gladiator desbrăcat, care răzimat cu amândouă mânil de baston, îi spune ceva înșofitorului sale, care-l ascultă atentă; o figură femeiască stând și avend într'o mână un scut, pe care se observă bine un chip de bărbat.

Prin frumșeța sa această colecție întrece — se zice — pe toate cele cunoscute până acum, astfel că după părerea oamenilor specialiști, pe lângă noua colecție descoperită acum, — chiar și cea din Neapol dispere cu totul.

Avis.

Rugăm pe toți abonenții noștri re-stanțieri să bine voiască ași achita de urgență datoria ce au către ADMINISTRAȚIE.

ULTIME ȘTIRI

Budapesta, 19 Martie. Compul (podul mișcător) de la Calocsa, rupându-l se o funie în urma vijeliei turbate, s'a scufundat, înecând în valurile Dunării 25 oameni, o mulțime de vite, care și alte mărunțiguri.

Londra, 20 Martie. Lângă dealurile *Biggars Burri* au terminat cu lucrările de apărare. Se crede că redutele ridicate sunt cu neputință de a fi luate.

Din Pretoria vine știrea că la *Kronstadt Krüger* el însuși conduce lucrările de apărare. (Se știe că *Krüger* fusese un escelent general, nainte de a fi ales președinte. Red.) Sunt concentrați acolo 25.000 Buri, să împedice înaintarea lui *Roberts*. Drumul de fer este nimicuit, ca Englezii să nu-l poată folosi.

Din Capstadt se anunță că la 17 c. orașul *Victoriawest* a fost ocupat de indigenii resculați și de Buri. Englezii de p'acolo s'au refugiat la *Capstadt*. Drumul de fer și telegraful este stricat între *Vosberg*, *Vyburg*, *Kenhard* și alte provincii engleze, unde revoluția se întinde, fiind pe acolo trupe engleze foarte puține.

Roma, 20 Martie. Se crede că *Krüger* a rugat pe regele *Humberto* să mijlocească pace.

Londra, 20 Martie. Până la despresurarea *Ladysmitului* și *Kimberlyului* Buri au avut 677 morți și 2199 răniți. Dintre aceștia 151 s'au vindecat deja.

Editor: *Aurel Popovici-Barcianu*. Red. respons.: *Ioan Russu Sirianu*.

Cât despre cele petrecute Duminecă, eată telegrama Agenției Române:

București, 20 Martie. Eri liberaliți au ținut o întrunire de protestare în afacerea *Hallier*. După întruntre mulțimea se îndreaptă, pe boulevard, spre statua lui *Mihailu Viteazul*, să depună acolo: teag negru și inscripții sedișioase. Pe drum s'au întâlnit cu contra-demonstranți. O încierare a avut loc, în care au fost mai mulți răniți; între aceștia cățva ziarisști opoziționali. S'au operat mai multe arestări. Cercetările continuă.

Alegerile pentru Sinod.

Din cercul *Timișorii* primim știrea că în urma unei consfățurii mai recente ce s'a făcut din partea unor fruntași s'a decis a se susține pe lângă dl *Emanuil Ungureanu* candidatura d-lui *Emeric Andreescu*. E în cercul *Vinga* candidatura dlui *George Lazaru*, avocatul băncii „Victoria“.

Pe baza unor știri mai recente ținem să înregistram următoarele: Iavățătorii din tractul *Siriet* și-au exprimat, cu 14 voturi contra 9 și 4 abțineri, ca pe lângă dl *Rusu Șirianu* să fie candidat dl *Iuliu Groșoreanu*, Iavățător în *Galșa*.

În cât ne privește, avem aceeași stimă și considerație pentru dl *Groșoreanu* ca și pentru dl *Boțoc*. Amândoi sunt Iavățători meritușii Alegerea cade în dreptul alegătorilor.

În celelalte cercuri după știrile primite se vor susține următoarele candidaturi:

- M. Radna d-nii* *I. Belez* și *S. Raicu*.
- Siria* *R. Șirianu*
- Boroș-Ineu* *G. Keier* și *Vasile Goldiș*.
- Buteni* *N. Mladin* și *Dr. G. Popa*.
- Halmagiu* *P. Truța* și *Dr. C. Groza*.
- Chișineu* *M. Velicu* și *Dr. C. Ardelean*.
- Giula* *Dr. Oncu* și *Dr. G. Popovici*.
- Lipova* *Dr. I. Suciu* și *Aurel Micu*.
- B-Comloș* *Dr. Opresan* și *Aurel Petrovici*.
- Birchiș* *Dr. Al. Marta*.
- Tinea* *Dr. Aurel Lazar* și *P. Fașie*.
- Bellu* *Dr. I. Pap* și *P. Gavrilette*.
- Beiuș* *D. Negrean* și *P. Pap*.
- Vinga* *V. Babeș* și *George Lazaru*.

niel un contact. Bietul Negru afr can de regulă stă în serviciul Societății, până când lei căștigă atâta, din ce să-și poată cumpăra o părcchie de boi și una sau două soții.

William Crookes, celebrul naturalist englez, a studiat multă vreme câmpiile de diamante din Africa Sudică, și într'o prelegere a sa, ținută în „Royal Institution“, a vorbit mai ales despre originea diamantului sud-african. — Părerea lui este, că diamantul e de origine vulcanică. F. rul din adăncimea pământului se găsește la un grad de căldură mare de necrezut și dacă vine în atingere cu cărbunele, el se unește cu acesta în chip chemic. Această mestecă-nă s'a întâlnit apoi cu apa, și în urma acesteii ferul, foarte repede învîrtosat, a produs o presiune atât de uriașă asupra părțicelilor de cărbune ce sunt în porul lui, că acelea, ajunse la o temperatură extraordinar de mare, au devenit fluide, ear apoi, răcindu-se foarte rapid,—ele s'au învîrtosat în forma de cristal.

În urma erupțiilor vulcanice, cantitatea de fer a ajuns în păturile superioare ale pământului; aici, în timp de mil sau milioane de ani, a venit în contact cu apa, care a atacat ferul, și prin aceasta pământul a primit la acel loc culoarea albastră. În acest chip se poate explica colorarea albastră și enorma cantitate de fer a solului din câmpiile de diamante dela *Kimberley*.

Foarte mulți sunt de credință, că deodată cu meteorii cade și diamantul pe pământul nostru, și aderenții acestei ipotese gresesc numai într'atâta, că ei toate dia-

mantele le consideră ca provenite din meteorii

Mulțime de meteorii fiind studiați și examinați, s'a constatat, ce-i drept, că în cei mai mulți s'a găsit și diamant. Aceasta însă ni-o putem explica foarte ușor. În urma scrufărilor mai noue s'a arătat, că viața stelilor e asemenea vieții pământului nostru și materia lor este aceeași cu a pământului. Și în depărtatele stele se petrec tot aceleași procese chimice, tot în același chip s'au produs și acolo cristalele de diamant, ca și pe pământul nostru. Meteorii căzuți la noi au adus pe pământ materie din lumi străine și în aceștia s'au găsit adeseori cristale de diamant.

Premitend aceste expuneri teoretice, să ne întoarcem acum puțin earășii la *Kimberley*.

Aci se scoate din pământ diamantul de origine necunoscută încă, și din această pricină țeara *Cap* este cea mai scumpă provincie a Angliei.

Ace și statul liber *Oranje* asemenea mine de diamante și pe acestea ar dori să le răpească acum „Societatea Minelor engleze“, pentru-ca prin acestea și împreună cu minel de aur de la *Johannesburg*, Anglia să-și poată constitui cea mai mare societate de mine din lume, care să influențeze asupra circulațiunii de diamante și aur din lumea întreagă.

Asta e pricina, pentru care s'a pornit actualul războiu atât de sângeros, și pentru care trebură să piară atâta sumedenie de oameni nevinovați.

H. Rosenblüh și soț, în Arad, Piața-Libertății 19.

Novitățile noastre în stofe de primăvară

au sosit și le avem în asortiment bogat.

Mostre în proviță trimitem gratuit.

Se pot căpeta în mare asortiment: covoare, perdele, plafoame, saltele de cea mai bună calitate.

H. ROSENBLÜH și soț, ARAD.

H. ROSENBLÜH și soț, ARAD.

Pânză și pânzături pentru mese, stergate, damaste și stafire (truso) pentru mirese. Le avem solid confecționate și în asortiment bogat și permanent în deposit.

H. ROSENBLÜH și soț, ARAD.

Cioproți simpliști de robi pentru dame, bărbați și copii, pe lângă toată urcarea conținută a prețurilor, procurându-i în condițiuni favorabile. Îi vindem și mai departe tot cu prețurile cele vechi.

Mănuși glace de Praga pentru dame, cu trei nasturi, părechia 85 cr.
Veritabile mănuși de Carlsbad pentru dame, cu patru nasturi, părechia 95 cr.

H. ROSENBLÜH și soț, ARAD.

425 1—6

Conducătorul prăvăliei: **George Jankovits.**

A apărut

Și să află de vânzare la administrația „Trib. Poporului” următoarele opuri:

1.) „Calendarul nostru” — pe 1900. prețul	cor. — 60 fil.
2.) „Amicu Poporului” — de Titus Vuculescu, pretor. Indreptar practic în cauze administrative. Prețul	„ 1.— „
3.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean, prețul	„ 2.— „
4.) „Judecătorile cu jurații” — de Teodor V. Păcățeanu, prețul	„ —80 „
5.) „Libertatea” — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Păcățianu, prețul	„ 2.— „
6.) „Principiile politice”, după Dr. T de Holtzendorf, de T. Păcățianu — prețul	„ 4.— „
7.) „Caractere morale” — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov. Prețul.	„ 2.50 „
8.) „Răsboiul pentru neatărare” și „Povestea unei coroane de oțel” ambele de George Coșbuc. Prețul Răsboiului	„ 1.20 „
Prețul „Coroanei”	„ 1.60 „
9.) „Din vremuri apuse” — de Judita Secula născ. Truția — prețul	„ 1.— „
10.) „Vieritul” — de Petru Vancu, prețul	„ 1.— „
11.) „Teoria Dramel” — de Dr. Iosif Blaga. Prețul:	„ 3.60 „
12.) „Juvenilia” — de Sextil Pușcariu. Preț:	„ 1.60 „
13.) „Cuvântări bisericesti” — traduse de Ioan Genț. Preț.	„ 5.— „
14.) „Pribeag” — de Ioan Iosif Sceopul, preț	„ 1.50 „
15.) Instrucțiuni populare despre Datorițele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilchelm Niemandz prețul	„ 1.20 „
16.) „Liturgia Stului Ioan Crisostom” (pe note) pentru cor mixt pe 4 voci — de Nicolae Stefu învățator în Arad. Aceasta liturgie conține toate cântările liturgice, ce are să răspundă corul în Dumineci și sărbători. Pe lângă acestea mai conține irmoase pricesne și un adaus de cântece populare. Toate imnele se pot cânta și numai pe 2—3 voci. Prețul unui exemplar s'a redus dela 6 la 5 coroane.	

La comande să se mai adauge de fie-care op 10 fileri spese postale.